

Předškolní vzdělávání čelí nové výzvě: jak předat dětem digitální kompetence bez rizika?

23.2.2026 - Patricie Martinů | EDUin

Mateřským školám revidované kurikulum přináší novou oblast - digitální kompetence. V reakci na to se roztrhl pytel s nabídkou produktů a aplikací, které jejich rozvoj mají podporovat. Je ale správné zavádět technologie do mateřských škol? Co si z digitálního světa mohou děti předškolního věku vzít a jak zařídit, aby to bylo k jejich prospěchu?

Zpráva Eurydice o předškolním vzdělávání za rok 2025 uvádí, že evropské země čím dál více cílí na to, aby děti během vzdělávání v raném dětství lépe porozuměly rizikům i možnostem digitálního světa prostřednictvím metod odpovídajících jejich věku. Odráží se to i v českém prostředí - mateřské školy budou mít od školního roku 2026/27 povinnost pracovat s revidovaným Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (RVP PV), který zahrnuje i klíčovou digitální kompetenci. Ta ukládá budovat v dětech dovednosti, jako je „využívat digitální technologie k badatelským činnostem a poznávání světa kolem sebe“, „rozlišovat přínosy a rizika používání digitálních technologií“ a „uplatňovat informatické myšlení a pracovat s algoritmy“. To vše má vést k porozumění tomu, že technologie jsou součástí života - nejen zdroj zábavy, ale i nástroj.

S prevencí je potřeba začít co nejdříve - ale správně

Podle profesorky mediální výchovy a digitální etiky na Alanus University Pauly Bleckmann je kvalitní a efektivní předškolní vzdělávání založené na senzomotorické integraci, tedy schopnosti zpracovávat informace a učit se všemi smysly. Jenže nežádoucím dopadem užívání digitálních technologií dětmi v předškolním věku může naopak být senzomotorická deprivace (*omezené využívání všech smyslů, pozn. red.*). S učením se všemi smysly se pojí i prožitky, spontaneita a fyzická aktivita, které jsou pro adekvátní rozvoj dítěte klíčové. Výroční zpráva České školní inspekce za rok 2024/25 poukazuje na rezervy českých mateřských škol, kdy znaky prožitého učení nebyly zaznamenány ani v polovině vzdělávacích aktivit. „Cílená podpora rozvoje schopnosti řešit různé problémy byla zaznamenána pouze v 35–43 % sledovaných činností. Vzhledem k tomu, že tyto dovednosti jsou klíčové pro pozdější život dítěte - včetně orientace v digitálním světě -, je nezbytné, aby se mateřské školy na tuto oblast důrazně zaměřily,“ uvádí.

Foto: Kateřina Lánská

„Když jsme lektorovali v mateřské škole, na jednu stranu jsme byli dost nemile překvapeni, jak v digitálních médiích již děti lítají. Na druhou stranu jsme zjistili, že je třeba s prevencí začít už tady. Od druhého stupně základní školy již prevence přestává mít smysl, musíme se zaměřovat na ty úplně nejmenší děti,“ říká v podcastu Zóna vlivu Jaroslav Doležal, lektor Telekomunikační akademie Českého telekomunikačního úřadu, nyní se věnující bezpečnosti dětí v online prostoru v rámci Digital Service Act (DSA) Evropské unie.

„Digitální kompetence u předškolních dětí není a nemůže být o technologiích. U dětí ji rozvíjíme a podporujeme naprosto běžnými činnostmi, které v mateřské škole děláme, a hlavně vlastní aktivitou dětí.“

/Kateřina Navarová, ředitelka pražské MŠ Kytlická/

Jsou tak namísto obavy, že ani digitální aspekt revize RVP PV nemusí být v mnohých mateřských školách pojat správně. Ačkoli metodická podpora NPI ČR uvádí, že v rámci budování kompetence je „používání technologií pouze jednou z částí“, a popisuje rizika, která nesprávné užívání technologií dětmi má (jako vznik závislosti, poruch spánku či pozornosti a další), značnou část materiálu o téměř padesáti stranách věnuje robotické hračky ve tvaru včely „Bee-Bot“. Robotické hračky by měly být podle materiálu „(...) využívány pouze jako doplněk pro rozvoj digitální kompetence“, ale je z něj snadné získat dojem, že jsou tím ideálním způsobem, jak toho dosáhnout. I když uvádí, že „mezi pojmy digitální kompetence a digitální technologie není rovnítko“, zároveň jedním dechem dodává, že „v předškolním vzdělávání spočívá práce s technologiemi zejména ve využívání digitální lupy, digitálního mikroskopu, fotoaparátu (dítě může fotit pomocí tabletu) a (...) robotických hraček“. Budování kompetence bez použití digitálních technologií se z celého dokumentu věnuje pouze jeden obecný odstavec. Jak přitom popisuje ve videu NPI ČR Kateřina Navarová, ředitelka pražské MŠ Kytlická, „digitální kompetence není a nemůže být o technologiích. U dětí ji rozvíjíme a podporujeme naprosto běžnými činnostmi, které v mateřské škole děláme, a hlavně vlastní aktivitou dětí, kdy u nich rozvíjíme informatické myšlení“.

S odolností nejdál dojdeš

Děti také občas přicházejí do mateřské školy se zážitky, které pro jejich věk nejsou vhodné a mohou být traumatické – třeba když viděly v médiích pokrytí katastrofických událostí nebo nevhodné obsahy zahrnující násilí. S tím se mateřské školy potřebují rovněž nutně naučit adekvátně pracovat, a to co nejrychleji. „Od pandemie covidu-19 se zvláště pro děti proměnil digitální prostor tak, že nejen YouTube, TikTok, ale všechny ostatní sociální sítě velmi zhrubly, jsou vulgárnější, přibyl tam brainrot (*absurdní obrázky či videa bez významu, často generované umělou inteligencí, pozn. red.*) a obsah, který děti nic nenaučí. Ani se v nich nemluví, děti tak neslyší ani jazyk. Nabobtnala také strašidelná videa, která zejména nejmenší děti milují, i když se jich bojí,“ popisuje Doležal.

Foto: Kateřina Lánská

Právě proto je klíčové budovat u dětí zejména psychickou odolnost, která jim pomůže náročné situace zpracovat. Jejich častou přirozenou strategií zvládání těchto strašidelných nebo traumatických zážitků je přenášet je do svých her v reálném světě s ostatními dětmi v mateřské škole, kdy mohou například předvádět scény, které v médiích viděly („teď jsem tě zastřelil, teď ležím mrtvý“). I když nám to může připadat nevhodné nebo znepokojivé, pro dítě je to způsob, jak získat kontrolu nad situací, která jej vyděsila. Profesorka Bleckmann doporučuje v tomto případě povzbuzovat v hraní si na role, které pomáhají – jako doktoři nebo třeba záchranářský pes.

To samé platí i v situacích, kdy se jim něco nedaří. „Když se dítě naučí překonávat nepříjemné pocity z nezdaru, zvyšuje se také jeho sebedůvěra a pocit bezpečí. V takovém prostředí se pak děti nebojí hledat nová řešení, zkoušet nové postupy a sdílet s kamarády, co prožívají,“ uvádí publikace České školní inspekce „Školy, které posilují odolnost“. To však neplatí pro digitální prostředí, kde se z chyb skutečně učit nelze – když ve hře dítě „umře“, prostě začne znovu, zpětná vazba z reálného světa chybí.

„Pro celou třídu v mateřské škole je výhodou, když děti cítí, že si mohou pomáhat a společně zkoušet nové věci. Tím roste vzájemná důvěra, rychleji se řeší drobné spory a děti lépe spolupracují,“ upozorňuje ČŠI na důležitost pěstování odolnosti zejména v sociální rovině. Jedná se většinou o první místo, kde si dítě tvoří sociální vazby mimo rodinu a učí se v nich fungovat. Mateřská škola by tak pro ně měla být bezpečným prostředím, kdy vědí, že jim tam nemůže být ublíženo a že tam mohou projevit celou svou osobnost včetně hněvu a strachu.

„S technologiemi si zkrátka nejlépe poradí psychicky a fyzicky zdravý a odolný člověk, k jejich

používání přirozeně doroste," shrnuje v rozhovoru na webu EDUin Táňa Smolková, ředitelka mateřské školy ve Slušticích u Prahy. „Naopak někoho, kdo je zatížený nejistotou a problémy, které ho oslabují, technologie snáze přemůžou, vstupují totiž do jeho samotné integrity. Příkladů nezdravého vývoje dětí, poruch v emocionální a sociální oblasti jejich osobnosti, máme v současné praxi víc než dost, pedagogicko-psychologické poradny jsou zahlceny dětmi, které vykazují vývojové obtíže," doplňuje.

„Technologie mohou zdravý vývoj narušit ve chvíli, kdy kvůli nim děti zanedbávají jiné aktivity, jako pohyb či komunikaci s rodiči a vrstevníky.“

Tyto obtíže mohou nastat ve chvíli, kdy kvůli technologiím děti zanedbávají jiné aktivity, jako pohyb nebo komunikaci s rodiči a vrstevníky. Na trh zároveň začínají vstupovat i zmiňované robotické hračky, které však nově disponují i umělou inteligencí, a se kterými si děti mohou „povídat“ – což může dále omezit přirozenou lidskou interakci nezbytnou pro zdravý vývoj.

Kdo na tom vydělává?

Ve spojitosti s revizí RVP PV začíná růst i tlak na zavádění digitálních technologií do mateřských škol. Ve velkém se rozběhla i tvorba vzdělávacích aplikací v přívětivém dětském stylu a nabídka programů pro učitele. „Roztrhl se pytel s nabídkou produktů, které si mám koupit, abych zaručeně rozvíjela digitální kompetence dětí v mé mateřské škole. Proč zrovna ty? Proč nemám mailbox plný nabídek pomůcek a programů pro rozvoj Klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti? Je snad méně důležitá? Ne, je stejně důležitá, ale nejde na tom vydělat," popisuje v rozhovoru Johana Passerin, ředitelka lesní mateřské školy Hvězdy v lese.

Foto: Kateřina Lánská

„Velcí technologičtí giganti zavádějí do škol technologie pochopitelně kvůli penězům. Ale neměli bychom jim to mít za zlé. Stát jim vyklidil obrovské pole působnosti tím, že neumí modernizovat vzdělávání. A teď se divíme, že toho tyto firmy přirozeně využily," upozorňuje v Deníku N člen Rady Českého telekomunikačního úřadu Marek Vrbík.

Učitelé a školy jsou podle něj velmi rádi, když jim někdo s modernizací výuky pomůže. „Firmy se pak v tomto volném ringu přetahují o to, aby se do škol dostaly. Rozhodně to nedělají z toho důvodu, aby děti naučily kriticky myslet a aby prohloubily jejich znalosti. Využívají to přirozeně pro svůj byznysový model a my se teď všichni naivně divíme," dodává Vrbík.

„Nepřekvapuje mě, že neexistuje žádná firma, která by vydělávala na digitálním vzdělávání bez obrazovek. Ale dovednosti, které potřebujete, jsou přece sociální dovednosti.“

německá profesorka mediální výchovy Paula Bleckmann

Profesorka Bleckmann, která propaguje takzvanou analogovou formu učení se digitálním kompetencím, zastává podobný názor. „Když se podíváte na vysokou politiku, je pod silným přímým i skrytým vlivem technologických firem. Nepřekvapuje mě, že neexistuje žádná firma, která by vydělávala na digitálním vzdělávání bez obrazovek. Ale dovednosti, které potřebujete (...), jsou přece sociální dovednosti. Nadměrná konzumace digitálních médií tyto sociální dovednosti snižuje," uvedla v rozhovoru pro EDUin (v rozhovoru více o této analogové metodě, pozn. red.). Zároveň je přesvědčená, že spousta dalších aktivit, jimž se děti věnují v reálném světě, v sobě již má prvky učení se digitálním zákonitostem, což demonstrovala i na své nedávné přednášce v Praze, kterou pořádala Asociace lesních mateřských škol.

Podle ní je proto ideální oddálit kontakt s digitálními technologiemi až do věku, kdy dítě získá předchozí dovednosti důležité pro bezpečný první kontakt s nimi a dokáže vyhodnotit, zda to za rizika stojí. Vnímání rizik v digitálním prostředí je tak podobné jako u jakýchkoli činností, které se jako děti učíme – jezdit na kole či plavat. Není nutné děti strašit, že se jim něco stane, ale zároveň je potřebné ukázat, na co si dát pozor, a naučit je v digitálním prostoru bezpečně fungovat.

<https://www.eduin.cz/clanky/predskolni-vzdelavani-jak-na-digitalni-kompetence>